

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

5. mai 2022*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2014/59/EL – Pangandusliit – Krediidiasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamine ja kriisilahendus – Artiklid 36, 73 ja 74 – Aktsionäride ja võlausaldajate kaitse – Osaline rakendamine enne ülevõtmistähtaja möödumist – Ülevõtmine etapiviisiliselt – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikli 17 lõige 1 – Omandiõigus

Kohtuasjas C-83/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Supremo Tribunal Administrativo (Portugali kõrgeim halduskohus) 23. jaanuari 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. veebruaril 2020, menetluses

BPC Lux 2 Sàrl,

BPC UKI LP,

Bennett Offshore Restructuring Fund Inc.,

Bennett Restructuring Fund LP,

Queen Street Limited,

BTG Pactual Global Emerging Markets and Macro Master Fund LP,

BTG Pactual Absolute Return II Master Fund LP,

CSS LLC,

Beltway Strategic Opportunities Fund LP,

EJF Debt Opportunities Master Fund LP,

TP Lux HoldCo Sàrl,

VR Global Partners LP,

CenturyLink Inc. Defined Benefit Master Trust,

* Kohtumenetluse keel: portugali.

City of New York Group Trust,

Dignity Health,

GoldenTree Asset Management Lux Sàrl,

GoldenTree High Yield Value Fund Offshore 110 Two Ltd,

San Bernardino County Employees Retirement Association,

EJF DO Fund (Cayman) LP,

Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA

versus

Banco de Portugal,

Banco Espírito Santo SA,

Novo Banco SA,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev, kohtunikud I. Ziemele (ettekandja), T. von Danwitz, P. G. Xuereb ja A. Kumin,

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA, esindajad: *advogados* D. Duarte Campos, T. Duarte ja R. Oliveira ning *advogadas* P. Brito, J. Schmid Moura ja S. Estima Martins,
- BPC Lux 2 Sàrl, BPC UKI LP, Bennett Offshore Restructuring Fund Inc., Bennett Restructuring Fund LP, Queen Street Limited, BTG Pactual Global Emerging Markets and Macro Master Fund LP, BTG Pactual Absolute Return II Master Fund LP, CSS LLC, Beltway Strategic Opportunities Fund LP, EJF Debt Opportunities Master Fund LP, TP Lux HoldCo Sàrl, VR Global Partners LP, CenturyLink Inc. Defined Benefit Master Trust, City of New York Group Trust, Dignity Health, GoldenTree Asset Management Lux Sàrl, GoldenTree High Yield Value Fund Offshore 110 Two Ltd, San Bernardino County Employees Retirement Association ja EJF DO Fund (Cayman) LP, esindajad: *advogados* N. da Costa Silva Vieira ja M. Marques Mendes ning *advogadas* D. Guimarães ja A. Dias Henriques,

- Portugali keskpank (Banco de Portugal), esindajad: *advogados* T. Rosado, R. Esteves de Oliveira ja P. Moura Pinheiro ning *advogada* T. Tönnies,
 - Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes, S. Jaulino, M. J. Marques ja P. Barros da Costa,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: D. Triantafyllou, A. Nijenhuis, B. Rechen ja A. Steiblyté,
- olles 14. oktoobri 2021. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiivi 2014/59/EL, millega luuakse krediitiasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse õigusraamistik ning muudetakse nõukogu direktiivi 82/891/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2001/24/EÜ, 2002/47/EÜ, 2004/25/EÜ, 2005/56/EÜ, 2007/36/EÜ, 2011/35/EL, 2012/30/EL ja 2013/36/EL ning määruseid (EL) nr 1093/2010 ja (EL) nr 648/2012 (ELT 2014, L 173, lk 190), artiklite 36, 73 ja 74 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 17 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud ühelt poolt BPC Lux 2 Sàrl-i, BPC UKI LP, Bennett Offshore Restructuring Fund Inc., Bennett Restructuring Fund LP, Queen Street Limitedi, BTG Pactual Global Emerging Markets and Macro Master Fund LP, BTG Pactual Absolute Return II Master Fund LP, CSS LLC, Beltway Strategic Opportunities Fund LP, EJV Debt Opportunities Master Fund LP, TP Lux HoldCo Sàrl-i, VR Global Partners LP, CenturyLink Inc. Defined Benefit Master Trusti, City of New York Group Trusti, Dignity Healthi, GoldenTree Asset Management Lux Sàrl-i, GoldenTree High Yield Value Fund Offshore 110 Two Ltd, San Bernardino County Employees Retirement Associationi ja EJV DO Fund (Cayman) LP (edaspidi „BPC Lux 2 jt“) ja Massa Insolvente da Espírito Santo Financial Group SA (edaspidi „Massa Insolvente“) ning teiselt poolt Portugali keskpanga, Banco Espírito Santo SA (edaspidi „BES“) ja Novo Banco SA vahelises kohtuvaidluses Portugali keskpanga 3. augusti 2014. aasta otsuse üle viia läbi BESi kriisilahendus.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2014/59 artiklis 36 „Kriisilahenduse eesmärgil väärtuse hindamine“ on sätestatud:

„1. Enne kriisilahenduse meetme võtmist või asjaomaste kapitaliinstrumentide allahindamise või konverteerimise õiguse kasutamist tagavad kriisilahendusametid, et krediitiasutuse või investeerimisühingu või artikli 1 lõike 1 punktis b, c või d osutatud ettevõtja vara ja kohustuste väärtust hindab õiglaselt, usaldusväärselt ja realistlikult isik, kes on sõltumatu mis tahes avalik-õiguslikust asutusest, sealhulgas kriisilahendusametist, ning krediitiasutusest või investeerimisühingust või artikli 1 lõike 1 punktis b, c või d osutatud ettevõtjast. [...]

[...]

4. Väärtuse hindamise eesmärgid on järgmised:

[...]

e) saada teavet selleks, et teha otsus üleantava vara, õiguste, kohustuste, aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide kohta ja otsus kriisilahendusmenetluses olevale krediidasutusele või investeerimisühingule või olenevalt olukorrast aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omajatele tehtava vastusoorituse väärtuse kohta, kui rakendatakse sildasutuse vahendit või vara eraldamist;

[...]

10. Kui väärtuse hindamine ei vasta kõigile käesolevas artiklis sätestatud nõuetele, peetakse seda esialgseks seni, kuni sõltumatu isik viib läbi väärtuse hindamise, mis vastab täielikult kõigile käesolevas artiklis osutatud nõuetele. Kõnealune lõplik järeelhindamine viiakse läbi niipea, kui mõistlikult võimalik. See võidakse läbi viia artiklis 74 osutatud hindamisest eraldi või sellega samal ajal ning sama sõltumatu isiku poolt, kuid kõnealune järeelhindamine toimub sellest eraldiseisvalt.

[...]“.

4 Direktiivi artikkel 73 „Aksionäride ja võlausaldajate kohtlemine osalise üleandmise ning kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahendi rakendamise korral“ on sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid tagavad juhul, kui on rakendatud ühte või enamat kriisilahenduse vahendit, ja eelkõige artikli 75 kohaldamisel, et:

a) välja arvatud punkti b kohaldamisel, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidasutuse või investeerimisühingu õigustest, varast ja kohustustest, rahuldatakse nende aksionäride ja võlausaldajate, kelle nõudeid ei ole üle antud, nõuded sellises osas, millises need oleks rahuldatud, kui kriisilahendusmenetluses olev krediidasutus või investeerimisühing oleks lõpetatud ja likvideeritud tavalises maksejõuetusmenetluses ajal, mil tehti artiklis 82 osutatud otsus;

b) kui kriisilahendusmenetluses rakendavad kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise vahendit, ei kata need aksionärid ja võlausaldajad, kelle nõuded on alla hinnatud või konverteeritud omakapitaliks, suuremat kahjumit kui see, mida nad oleksid katnud juhul, kui kriisilahendusmenetluses olev finantsinstitutsioon oleks lõpetatud ja likvideeritud tavalises maksejõuetusmenetluses ajal, mil tehti artiklis 82 osutatud otsus.“

5 Direktiivi artiklis 74 „Kohtlemise erinevuse hindamine“ on sätestatud:

„1. Selleks et hinnata, kas aksionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud paremini, kui kriisilahendusmenetluses oleva finantsinstitutsiooni suhtes oleks algatatud tavaline maksejõuetusmenetlus, sealhulgas, kuid mitte ainult, artikli 73 kohaldamise eesmärgil, tagavad liikmesriigid, et sõltumatu isik viib nii kiiresti kui võimalik pärast kriisilahenduse meetme või meetmete ellu viimist läbi hindamise. Kõnealust hindamist tuleb eristada artikli 36 kohasest väärtuse hindamisest.

2. Lõikes 1 sätestatud hindamisega tehakse kindlaks järgmine:

- a) see, kuidas aktsionäre ja võlausaldajaid, kaasa arvatud asjaomaseid hoiuste tagamise skeeme, oleks koheldud, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidasutuse või investeerimisühingu suhtes, mille suhtes on ellu viidud kriisilahenduse meede või meetmed, oleks algatatud tavaline maksejõuetusmenetlus ajal, mil tehti artiklis 82 osutatud otsus;
- b) see, kuidas kriisilahendusmenetluses oleva krediidasutuse või investeerimisühingu aktsionäre ja võlausaldajaid kriisilahenduse käigus tegelikult koheldi, ning
- c) kas punktis a osutatud kohtlemine erineb punktis b osutatud kohtlemisest.

3. Hindamisel

- a) eeldatakse, et kriisilahendusmenetluses oleva krediidasutuse või investeerimisühingu suhtes, mille suhtes võeti kriisilahenduse meede või meetmed, oleks algatatud tavaline maksejõuetusmenetlus ajal, mil tehti artiklis 82 osutatud otsus;
- b) eeldatakse, et kriisilahenduse meedet või meetmeid ei võetud;
- c) jäetakse arvesse võtmata mis tahes erakorralise avaliku sektori finantstoetuse andmine kriisilahendusmenetluses olevale krediidasutusele või investeerimisühingule.

[...]“.

6 Direktiivi 2014/59 artikli 130 „Ülevõtmine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid võtavad vastu ja avaldavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 31. detsembriks 2014. Nad edastavad kõnealuste meetmete teksti viivitamata komisjonile.

Liikmesriigid kohaldavad neid meetmeid alates 1. jaanuarist 2015.

Liikmesriigid kohaldavad IV jaotise IV peatüki 5. jao täitmiseks vastu võetud norme hiljemalt alates 1. jaanuarist 2016.“

7 Direktiivi artikli 131 kohaselt jõustus direktiiv 2. juulil 2014, st kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* 12. juunil 2014.

Portugali õigus

8 Portugali seadusandja kiitis pankade kriisilahenduse õigusliku regulatsiooni heaks 10. veebruari 2012. aasta dekreetseadusega nr 31-A/2012, täiendades sellega krediidi- ja finantsasutuste üldkorda (Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras, edaspidi „RGICSF“).

- 9 Dekreetseaduse nr 31-A/2012 redaktsioonis olid RGICSi asjakohased sätted sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 145-B

Kriisilahenduse meetmete rakendamist suunav põhimõte

1 – Kriisilahenduse meetmete rakendamisel tuleb tagada, et krediidasutuse aktsionärid ja võlausaldajad kannavad asjaomase asutuse kahjumi esmajärjekorras vastavalt oma hierarhiale ja igas võlausaldajate kategoorias võrdsetel tingimustel.

2 – Eelmise lõike sätteid ei kohaldata artiklite 164 ja 166 kohaselt tagatud hoiuste suhtes.

Artikkel 145-C

Kriisilahenduse meetmete rakendamine

1 – Kui krediidasutus ei täida või kui on suur oht, et ta ei täida oma tegevusloa säilitamise tingimusi, võib Portugali keskpang juhul, kui see on mõne artiklis 145-A nimetatud eesmärgi saavutamiseks hädavajalik, rakendada järgmisi kriisilahenduse meetmeid:

a) tegevuse täielik või osaline müük kõnealuse tegevusega tegelemise õigust omavale teisele asutusele;

b) tegevuse täielik või osaline üleandmine ühele või mitmele sildpangale.

2 – Portugali keskpang rakendab kriisilahenduse meetmeid, kui ta leiab, et on ebatõenäoline, et krediidasutus suudab sobiva aja jooksul astuda vajalikke samme, et täita taas sobivad usaldusvääruse ja usaldatavusstandardite täitmise nõuded.

3 – Lõike 1 kohaldamisel tuleb lugeda, et on suur oht, et krediidasutus ei täida oma tegevusloa säilitamise tingimusi, kui muude arvessevõetavate asjaolude hulgas, mille tähtsust peab Portugali keskpang hindama artiklis 145-A sätestatud eesmärkide seisukohast, esineb mõni järgmistest asjaoludest:

a) krediidasutusel on tekkinud kahjum, mille tulemusel ta võib kaotada oma kapitali, või on põhjendatud alust arvata, et selline kahjum võib tekkida lühiajalises perspektiivis;

b) krediidasutuse vara on väiksem kui tema kohustused või on põhjendatud alust arvata, et see on lühiajalises perspektiivis nii;

c) krediidasutus ei saa täita oma kohustusi või on põhjendatud alust arvata, et see on nii lühiajalises perspektiivis.

4 – Kriisilahenduse meetmete rakendamine ei sõltu eelnevast parandusmeetmete rakendamisest.

5 – Kriisilahenduse meetme rakendamine ei piira võimalust rakendada igal ajal ühte või mitut parandusmeetet.

[...]

Artikkel 145-F

[...]

5 – Lõikes 1 ette nähtud müügi eesmärgil tuleb Portugali keskpanga valitud vara, kohustusi, bilansiväliseid vahendeid ja hallatavat vara müügi hetke seisuga hinnata; hindamise viib läbi Portugali keskpanga määratud sõltumatu üksus Portugali keskpanga määratava tähtaja jooksul ja krediidasutuse kulul, rakendades turutingimustel ja teise võimalusena õiglasel väärtusel põhinevat hindamismeetodit, mille raames tuleb arvesse võtta müügist omandava asutuse jaoks tulenevat immateriaalset positiivset või negatiivset väärtust.

[...]

Artikkel 145-H

Sildpanga vara ja rahastamine

1 – Portugali keskpank valib välja vara, kohustused, bilansivälised vahendid ja hallatava vara, mis antakse üle sildpangale selle asutamise hetkel.

[...]

4 – Lõike 1 kohaselt väljavalitud vara, kohustusi, bilansiväliseid vahendeid ja hallatavat vara tuleb üleandmise hetke seisuga hinnata; hindamise viib läbi Portugali keskpanga määratud sõltumatu üksus Portugali keskpanga määratava tähtaja jooksul ja krediidasutuse kulul.

[...]

Artikkel 145-I

[...]

3 – Müügitulu tuleb eelisjärjekorras kasutada proportsionaalselt selleks, et tagastada:

- a) kriisilahendusfondile kõik sellest fondist artikli 145-H lõike 5 kohaselt käsutusse antud summad;
- b) hoiuste tagamise fondile või Crédito Agrícola Mútuole [(põllumajanduskrediidiühistute tagatisfond)] kõik nendest fondidest artikli 145-H lõike 6 kohaselt käsutusse antud summad.

4 – Kui eelmises lõikes nimetatud summad on tagastatud, tagastatakse müügitulu võimalik jääk algsele krediidasutusele või selle pankrotivarasse, kui asutus on likvideerimisel.

[...]“.

- 10 RGICSF-i muudeti 1. augusti 2014. aasta dekreetseadusega nr 114-A/2014, millega muu hulgas muudeti artikleid 145-B, 145-F, 145-H ja 145-I. Need artiklid on nüüd sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 145-B [...]

1 – Kriisilahenduse meetmete rakendamisel, võttes arvesse eelmises artiklis nimetatud kriisilahenduse meetmete eesmärke, tuleb tagada, et:

- a) krediidasutuse kahjumi kannavad esmajärjekorras asjaomase krediidasutuse aktsionärid;
- b) seejärel kannavad krediidasutuse võlausaldajad võrdsetel tingimustel asjaomase asutuse ülejäänud kahjumi vastavalt eri võlausaldajate kategooriate prioriteetsuse hierarhiale;
- c) ükski krediidasutuse võlausaldaja ei saa kanda suuremat kahju kui see, mida ta oleks kandnud siis, kui oleks algatatud krediidasutuse likvideerimine.

[...]

3 – Kui pärast kriisilahendusmenetluses oleva krediidasutuse likvideerimismenetluse lõpetamist ilmneb, et selle asutuse võlausaldajad, kelle nõudeid ei ole üle antud teisele krediidasutusele või sildpangale, on kandnud suuremat kahju kui see, mida nad oleksid vastavalt artikli 145-F lõikes 6 ja artikli 145-H lõikes 4 ette nähtud hindamisele kandnud juhul, kui krediidasutuse suhtes oleks algatatud likvideerimismenetlus vahetult enne kriisilahenduse meetme rakendamist, siis on nendel võlausaldajatel õigus saada vahe kriisilahendusfondist.

Artikkel 145-F [...]

[...]

6 – Artikli 145-B lõike 3 kohaldamisel hõlmab eelmises lõikes nimetatud hindamine ka iga võlausaldajate kategooria nõuete rahuldamise hinnangulist taset seaduses sätestatud prioriteetsuse järjekorra alusel krediidasutuse likvideerimise korral vahetult enne kriisilahenduse meetme kohaldamist.

[...]

Artikkel 145-H

[...]

4 – Lõike 1 kohaselt väljavalitud vara, kohustusi, bilansiväliseid vahendeid ja hallatavat vara tuleb üleandmise hetke seisuga hinnata; hindamise viib läbi Portugali keskpanga määratud sõltumatu üksus Portugali keskpanga määratava tähtaja jooksul ja krediidasutuse kulul; see hindamine peab artikli 145-B lõike 3 kohaldamisel hõlmama ka iga võlausaldajate kategooria nõuete rahuldamise hinnangulist taset seaduses sätestatud prioriteetsuse järjekorra alusel algse krediidasutuse likvideerimise korral vahetult enne kriisilahenduse meetme kohaldamist.

[...]

Artikkel 145-I

[...]

3 – [...]:

- a) kriisilahendusfondile kõik sellest fondist artikli 145-H lõike 6 kohaselt käsutusse antud summad;
- b) hoiuste tagamise fondile või Crédito Agrícola Mútuole [(põllumajanduskrediidiühistute tagatisfond)] kõik nendest fondidest artikli 145-H lõike 7 kohaselt käsutusse antud summad.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 11 BES oli üks peamisi krediidasutusi Portugali pangandussüsteemis.
- 12 Tema finantsolukorra ning suure ja tõsise ohu tõttu, et ta jätab oma kohustused täitmata, võttis Portugali keskpank 3. augustil 2014 vastu selle krediidasutuse kriisilahendusotsuse (edaspidi „kriisilahenduse meede“).
- 13 RGICSF-i alusel vastu võetud kriisilahenduse meetmes, mida on muudetud dekreetseadusega nr 114-A/2014, on nimelt täpsustatud, et kui seda meedet ei oleks kiireloomuliselt heaks kiidetud, oleks BES paratamatult pidanud seisma vastamisi maksete peatamise ja krediidasutusena tegutsemise tegevusloa tühistamisega koos sellest tuleneva likvideerimismenetluse alustamisega, mis oleks kujutanud endast väga suurt süsteemset riski ja tõsist ohtu finantsstabiilsusele.
- 14 Selle meetmega loodi sildpank Novo Banco, millele kanti üle teatav vara, kohustused, bilansivälised vahendid ja BES-i haldamiseks antud vara.
- 15 BPC Lux 2 jt on BES-i väljastatud allutatud võlakirjade omanikud. Massa Insolventele kuulus otseselt ja kaudselt osalus BES-i aktsiakapitalis.
- 16 BPC Lux 2 jt ning Massa Insolvente vaidlustasid kriisilahenduse meetme riigisisestes kohtutes ja väitsid sellega seoses eelkõige, et meede on vastu võetud liidu õigust rikkudes.
- 17 Supremo Tribunal Administrativo (Portugali kõrgeim halduskohus) ehk eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes lahendab kahte apellatsioonkaebust, mille on esitanud BPC Lux 2 jt ning Massa Insolvente, kahtleb, kas kohaldatavad riigisisised õigusnormid on kooskõlas liidu õigusega, eelkõige direktiiviga 2014/59 ja harta artikliga 17. Arvestades asjaolu, et selle direktiivi ülevõtmise tähtaeg ei olnud kriisilahenduse meetme vastuvõtmise ajaks veel möödunud, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul lisaks tekkinud küsimus, kas Portugali seadusandja võis dekreetseaduse nr 114-A/2014 vastuvõtmisega, millega seda direktiivi osaliselt rakendati, direktiiviga ette nähtud tulemuse saavutamist oluliselt kahjustada.

18 Neil asjaoludel otsustas Supremo Tribunal Administrativo (Portugali kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas liidu õigust, eelkõige [harta] artiklit 17 ning direktiivi 2014/59/EL [...] ja eriti selle artikleid 36, 73 ja 74 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugused riigisisesed õigusnormid, nagu on eespool kirjeldatud ja mida kohaldati kriisilahenduse meetmega, mis seisnes sildasutuse asutamises ja vara eraldamises, ning mis nimetatud direktiivi osaliselt ja enne direktiivi ülevõtmise tähtaja lõppu üle võttes:

- a) ei näinud enne kriisilahenduse meetme võtmist ette kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglast, usaldusväärset ja realistlikku hindamist?
- b) ei näinud ette eelmises punktis nimetatud hindamise alusel võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele ning selle asemel nägi ainult ette, et sildasutuse müügitulu võimalik jääk tagastatakse algsele krediidasutusele või selle pankrotivarasse?
- c) ei näinud ette, et kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäridel on õigus saada vähemalt summa, mille nad oleksid eeldatavalt saanud juhul, kui asutus oleks täielikult likvideeritud tavapärase maksejõuetusmenetluste raames, ning nägi selle kaitsemehhanismi ette ainult neile võlausaldajatele, kelle nõudeid ei olnud üle antud?
- d) ei näinud sõltumatult punktis a nimetatud hindamisest ette muud hindamist, et teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidasutuse suhtes oleks algatatud tavapärase maksejõuetusmenetlus?

2. Kas Euroopa Kohtu 18. detsembri 1997. aasta otsusest *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628) [...], tulenevat kohtupraktikat arvestades võivad niisugused riigisisesed õigusnormid, nagu on kirjeldatud käesolevas kohtuasjas ja millega võetakse direktiiv 2014/59/EL üle osaliselt, kriisilahenduse meetme rakendamise raames tõsiselt kahjustada selle eesmärgi saavutamist, mis on ette nähtud selles direktiivis, eelkõige selle artiklites 36, 73 ja 74?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

- 19 Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtul, nagu esimese küsimuse sõnastusest nähtub, on tekkinud küsimus, kas põhikohtuasjas arutusel oleva kriisilahenduse meetme suhtes kohaldatavad riigisisesed õigusnormid on kooskõlas ühelt poolt direktiivi 2014/59 artiklitega 36, 73 ja 74 ning teiselt poolt harta artikliga 17, siis tuleb esmalt kindlaks teha, kas need sätted on põhikohtuasjas kohaldatavad.
- 20 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et direktiivi 2014/59 artikli 131 kohaselt jõustus direktiiv 2. juulil 2014, kui selle artiklist 124 ei tulene teisiti, ja et direktiivi artikli 130 kohaselt möödus direktiivi ülevõtmise tähtaeg 31. detsembril 2014.
- 21 Siit järeldub, et kriisilahenduse meetme vastuvõtmise kuupäeval, s.o 3. augustil 2014, ei olnud direktiivi 2014/59 ülevõtmise tähtaeg möödunud.

- 22 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa aga enne direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumist liikmesriikidele ette heita, et nad ei ole direktiivi rakendusmeetmeid oma õiguskorda veel vastu võtnud (18. detsembri 1997. aasta kohtuotsus *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, punkt 43, ja 27. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus *Milev*, C-439/16 PPU, EU:C:2016:818, punkt 30 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 23 Lisaks ilmneb väljakujunenud kohtupraktikast ka see, et direktiivil saab tekkida vahetu õigusmõju alles pärast selle liikmesriikide õiguskorda ülevõtmiseks määratud tähtaja möödumist (17. jaanuari 2008. aasta kohtuotsus *Velasco Navarro*, C-246/06, EU:C:2008:19, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 24 Seega, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 35 sisuliselt märkis, ei saa põhikohtuasja kaebuse esitajad eelotsusetaotluse esitanud kohtus tugineda direktiivi 2014/59 artiklitele 36, 73 ja 74, kuna need sätted ei ole põhikohtuasjas kohaldatavad.
- 25 Teiseks, mis puudutab harta artikli 17 kohaldatavust, siis tuleb silmas pidada, et harta artikli 51 lõike 1 kohaselt on harta sätted liikmesriikidele ette nähtud üksnes siis, kui nad rakendavad liidu õigust.
- 26 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast nähtub, et liidu õiguskorras tagatud põhiõigused kehtivad kõikides liidu õigusega reguleeritud olukordades, kuid mitte neist väljaspool. Selles osas on Euroopa Kohus selgitanud, et ta ei saa harta alusel hinnata riigisiseseid õigusnorme, mis ei kuulu liidu õiguse raamesse. Seevastu juhul, kui need normid kuuluvad liidu õiguse kohaldamisalasse, peab Euroopa Kohus, kelle poole on pöördutud eelotsuse saamiseks, andma kõik tõlgendamiseks vajalikud juhised, et liikmesriigi kohus saaks hinnata kõnealuste õigusnormide vastavust põhiõigustele, mille kaitse ta tagab (26. veebruari 2013. aasta kohtuotsus *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 19, ja 13. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *El Hassani*, C-403/16, EU:C:2017:960, punkt 33 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 27 Selleks, et välja selgitada, kas liikmesriigi meetme puhul on tegemist „liidu õiguse kohaldamisega“ harta artikli 51 lõike 1 tähenduses, tuleb niisiis muude tegurite hulgas hinnata, kas asjaomaste riigisiseste õigusnormide eesmärk on liidu õiguse sätte rakendamine, milline on nende riigisiseste õigusnormide laad ja kas nendega taotletakse muid eesmärke kui liidu õigusega hõlmatud eesmärgid, isegi kui need riigisiseseid õigusnormid võivad mõjutada liidu õigust kaudselt, ning seda, kas selles valdkonnas on olemas liidu õiguse erinormid või normid, mis võivad seda valdkonda mõjutada (22. jaanuari 2020. aasta kohtuotsus *Baldonado Martín*, C-177/18, EU:C:2020:26, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 28 Käesolevas asjas märkis Portugali valitsus oma vastuses Euroopa Kohtu küsimustele esiteks, et dekreetseaduse nr 31-A/2012 heakskiitmise eesmärk oli rakendada ja täita ühte neist kohustustest, mille Portugali Vabariik oli endale võtnud 17. mai 2011. aasta vastastikuse mõistmise memorandumis majanduspoliitiliste tingimuste kohta, mis sõlmiti ühelt poolt Portugali riigi ja teiselt poolt Euroopa Komisjoni, Rahvusvahelise Valuutafondi ja Euroopa Keskpanga vahel.
- 29 Nagu nähtub vastastikuse mõistmise memorandumi sõnastusest, on selle õiguslik alus nõukogu 11. mai 2010. aasta määruse (EL) nr 407/2010, millega luuakse Euroopa finantsstabiilsusmehhanism (ELT 2010, L 118, lk 1), artikli 3 lõige 5. Kuna see määrus põhineb ETLT artikli 122 lõikel 2, on vastastikuse mõistmise memorandum liidu õiguse osa.

- 30 Nagu aga kohtujurist oma ettepaneku punktis 48 esile tõi, tuleb juhul, kui liikmesriik võtab meetmed liidu õiguse osaks oleva vastastikuse mõistmise memorandumi alusel võetud kohustuste rakendamiseks, pidada seda liidu õiguse rakendamiseks harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.
- 31 Teiseks nähtub eelotsusetaotlusest sõnaselgelt, et dekreetseadus nr 114-A/2014, millega muudeti dekreetseadust nr 31-A/2012 enne kriisilahenduse meetme võtmist 3. augustil 2014, on meede, millega võetakse osaliselt üle direktiiv 2014/59, ja järelikult on tegemist liidu õiguse rakendamisega harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.
- 32 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 49 sisuliselt esile tõi, järeldeb sellest, et harta sätted on põhikohtuasjas kohaldatavad.
- 33 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas harta artiklit 17 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis on kohaldatavad sellise kriisilahenduse meetme kontekstis, mille eesmärk on luua sildasutus ja vara eraldamise vahend ning mis:
- ei näinud enne kriisilahenduse meetme võtmist ette kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglast, usaldusväärset ja realistlikku hindamist;
 - ei näinud eelmises taandes nimetatud hindamise alusel ette võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele;
 - ei näinud ette, et kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäridel on õigus saada vähemalt summa, mille nad oleksid eeldatavalt saanud juhul, kui asutus oleks täielikult likvideeritud tavapärase maksejõuetusmenetluste raames, ning nägi selle kaitsemehhanismi ette ainult neile võlausaldajatele, kelle nõudeid ei olnud üle antud, ja
 - ei näinud sõltumatult esimeses taandes nimetatud hindamisest ette muud hindamist, et teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidasutuse suhtes oleks algatatud tavapärane maksejõuetusmenetlus.
- 34 Nagu nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, on see küsimus esitatud ühelt poolt seetõttu, et Massa Insolvente ja BPC Lux 2 jt väitsid eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et põhikohtuasjas arutusel olevad riigisisised õigusnormid ei näe enne kriisilahenduse meetme võtmist ette kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglast, usaldusväärset ja realistlikku hindamist ega selle hindamise alusel võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele. Nende direktiivi 2014/59 artikli 36 lõigetes 9 ja 10 sätestatud nõuete eesmärk on aga põhikohtuasja kaebuse esitajate sõnul täita harta artikli 17 lõike 1 teises lauses sätestatud nõuet, mille kohaselt tuleb iga omandi äravõtmise eest õigel ajal õiglast hüvitist maksta.
- 35 Teiselt poolt väitsid Massa Insolvente ja BPC Lux 2 jt, et põhikohtuasjas vaidluse all olevale kriisilahenduse meetmele kohaldatavad riigisisised õigusnormid ei sisalda põhimõtet, mis tagaks, et aktsionärid ei saa suuremat kahju kui see, mis neil oleks tekkinud juhul, kui asutus oleks likvideeritud tavapärase maksejõuetusmenetluse raames (*no-creditor-worse-off*-põhimõte). Sellise eelkõige direktiivi 2014/59 artiklites 73 ja 74 sätestatud nõude eesmärk on aga tagada, et sekkumine omandiõigusesse ei oleks ebaproportsionaalne harta artikli 51 lõike 1 tähenduses.

- 36 Sellega seoses tuleb märkida, et harta artikli 17 lõike 1 sõnastuse kohaselt on igapäevaeliselt õigus vallata, kasutada, käsutada ja pärandada oma seaduslikul teel saadud omandit. Kellelki ei tohi tema omandit ära võtta muidu kui üldistes huvides, seaduses ette nähtud juhtudel ja tingimustel ning õigeaegse ja õiglase hüvituse eest. Omandi kasutamist võib reguleerida seadusega niivõrd, kui see on vajalik üldistes huvides.
- 37 Vastavalt harta artikli 52 lõikele 3 on hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (edaspidi „EIÕK“) tagatud õigustele, samad, mis neile EIÕKga ette on nähtud. See säte ei takista siiski liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist. Siit järeldub, et harta artikli 17 tõlgendamisel tuleb arvesse võtta Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat, mis käsitleb EIÕK protokoll nr 1 artiklit 1, milles on sätestatud omandiõiguse minimaalne kaitsetase (vt selle kohta 21. mai 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale), C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Nagu Euroopa Inimõiguste Kohus on seoses EIÕK protokoll nr 1 artikliga 1 järjekindlalt selgitanud, tuleb täpsustada, et harta artikli 17 lõige 1 sisaldab kolme erinevat õigusnormi. Esimene, mis on väljendatud esimeses lauses ja on üldist laadi, täpsustab omandiõiguse kaitse põhimõtet. Teine norm, mis sisaldub selle lõike teises lauses, käsitleb omandi äravõtmist ja seab sellele teatavad tingimused. Mis puudutab kolmandat normi, mis sisaldub selle lõike kolmandas lauses, siis sellega on tunnustatud riikide pädevust omandi kasutamist reguleerida niivõrd, kui see on üldistes huvides vajalik. See ei tähenda siiski, et need normid ei ole omavahel seotud. Teine ja kolmas norm on seotud omandiõiguse riive konkreetsete näidetega ja neid tuleks tõlgendada esimese normiga kehtestatud põhimõtet silmas pidades (vt selle kohta EIK 25. märtsi 2014. aasta kohtuotsus *Vistiņš ja Perepjolkins vs. Läti*, CE:ECHR:2012:1025JUD007124301, punkt 93 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Mis puudutab esiteks küsimust, kas harta artikli 17 lõige 1 on kohaldatav niisuguste kapitaliturgudel kaubeldavate aktsiate või võlakirjade omandiõiguse piirangutele, nagu on arutusel põhikohtuasjas, siis tuleb esmalt märkida, et selle sättega pakutav kaitse puudutab varalise väärtusega õigusi, millest vastavat õiguskorda arvestades tuleneb omandatud õiguslik seisund, mis võimaldab õiguste valdajal neid õigusi enda huvides sõltumatult teostada (21. mai 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale), C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 110 sisuliselt rõhutas, on sellistel kapitaliturgudel kaubeldavatel aktsiatel või võlakirjadel, nagu on arutusel põhikohtuasjas, varaline väärtus ja need annavad omanikule omandatud õigusliku seisundi, mis võimaldab neist tulenevaid õigusi sõltumatult teostada.
- 41 Lisaks nähtub Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast, mis käsitleb EIÕK protokoll nr 1 artiklit 1, et kapitaliturgudel kaubeldavaid aktsiaid ja võlakirju tuleb pidada „omandiks“, millele laieneb artikliga 1 tagatud kaitse (EIK 20. septembri 2011. aasta kohtuotsus *Shesti Mai Engineering OOD jt vs. Bulgaaria*, nr 17854/04, CE:ECHR:2011:0920JUD001785404, punkt 77; EIK 21. juuli 2016. aasta kohtuotsus *Mamatas jt vs. Kreeka*, CE:ECHR:2016:0721JUD006306614, punkt 90; EIK 19. novembri 2020. aasta kohtuotsus *Project-trade d.o.o. vs. Horvaatia*, CE:ECHR:2020:1119JUD000192014, punkt 75).
- 42 Teiseks on selge, et põhikohtuasjas kõne all olevad kapitaliturgudel kaubeldavad aktsiad või võlakirjad on omandatud seaduslikult.

- 43 Siit järeldub, et sellised kapitaliturgudel kaubeldavad aktsiad või võlakirjad, nagu on arutusel põhikohtuasjas, kuuluvad harta artikli 17 lõike 1 kohaldamisalasse.
- 44 Teiseks, mis puudutab küsimust, kas niisuguste riigisiseste õigusnormide alusel võetud kriisilahenduse meede, nagu on arutusel põhikohtuasjas, kujutab endast omandi äravõtmist harta artikli 17 lõike 1 teise lause tähenduses või vara kasutamist reguleerivaid õigusnorme selle sätte kolmanda lause tähenduses, siis tuleb märkida, et Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika kohaselt tuleb omandi äravõtmise tuvastamiseks kontrollida mitte ainult seda, kas toimus formaalne äravõtmine või sundvõõrandamine, vaid ka seda, kas vaidlusalune olukord kujutas endast tegelikku sundvõõrandamist (vt selle kohta EIK 28. juuli 1999. aasta kohtuotsus *Immobiliare Saffi vs. Itaalia*, CE:ECHR:1999:0728JUD002277493, punkt 46; EIK 29. märtsi 2010. aasta kohtuotsus *Depalle vs. Prantsusmaa*, CE:ECHR:2010:0329JUD003404402, punkt 78).
- 45 Käesoleval juhul on selge, et põhikohtuasjas arutusel olevate õigusnormide alusel vastu võetud kriisilahenduse meede ei näinud ette asjaomaste aktsiate või võlakirjade omandi formaalset äravõtmist ega sundvõõrandamist. Eelkõige ei võtnud see meede omanikelt sunniviisiliselt, täies ulatuses ja lõplikult ära nende aktsiatest või võlakirjadest tulenevaid õigusi (vt selle kohta 21. mai 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale), C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 81).
- 46 Küsimuses, kas sellise meetme võtmine võib kaasa tuua tegeliku sundvõõrandamise, väitsid Massa Insolvente ja BPC Lux 2 jt sisuliselt, et BESi haldamise alla kuuluva teatud vara, kohustuste, bilansiväliste vahendite ja muu vara ülekandmine Novo Bancole kriisilahenduse meetme punktiga 2, mis toimus vastavalt dekreetseadusega nr 114-A/2014 muudetud RGICSF artiklile 145-H, tõi kaasa selle krediidasutuse väärtuse olulise vähenemise.
- 47 Isegi kui eeldada, et see on tõesti nii, ei saa sellest asjaolust tingimata järeldada, et põhikohtuasjas arutusel olevate riigisiseste õigusnormide alusel võetud kriisilahenduse meede kujutab endast tegelikku sundvõõrandamist. Nimelt – tingimusel et eelotsusetaotluse esitanud kohus seda kontrollib, kuna tegemist on riigisisese õiguse tõlgendamise küsimusega – tuleneb kõigepealt RGICSF artikli 145-C sõnastusest, et vastavalt nendele õigusnormidele võetud kriisilahenduse meedet kohaldatakse krediidasutuse suhtes üksnes juhul, kui ta on maksejõuetu või prognoositavalt maksejõuetu. Lisaks tuleneb RGICSF artikli 145-I lõike 4 sõnastusest, et pärast kriisilahendusfondi või tagatisfondide poolt ettemakstud summade tagasimaksmist tagastatakse müügitulu võimalik ülejäänud summa algelele krediidasutusele või tema pankrotivarasse, kui tema suhtes on algatatud likvideerimismenetlus. Viimaseks nähtub eelotsusetaotlusest, et kui põhikohtuasjas arutusel olevat kriisilahenduse meedet ei oleks võetud kiireloomuliselt, oleks asjaomane krediidasutus vältimatult jõudnud maksete lõpetamiseni ja tema suhtes oleks algatatud likvideerimismenetlus.
- 48 Nagu aga kohtujurist oma ettepaneku punktides 115 ja 116 rõhutas, tuleb sellisel juhul asuda seisukohale, et vara väärtuse kaotus, mille puhul võiks tugineda harta artikli 17 lõikega 1 tagatud kaitsele, ei tulene mitte kriisilahenduse meetmest, vaid krediidasutuse maksejõuetuse seisundist või maksejõuetuse ohust.
- 49 Sellest järeldub, et kriisilahenduse meede, mis on võetud vastavalt sellistele riigisisestele õigusnormidele, nagu on arutusel põhikohtuasjas, ei kujuta endast omandi äravõtmist harta artikli 17 lõike 1 teise lause tähenduses. Seega ei ole vaja kontrollida, nagu väidavad

põhikohtuasja kaebuse esitajad ja nagu on osutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 38, kas meede vastab selles teises lauses ette nähtud tingimustele, mis puudutavad eelkõige omandi äravõtmiseks üldise huvi olemasolu ja õiglase hüvitise õigeaegset maksmist.

- 50 Sellegipoolest kujutab põhikohtuasjas arutusel olevate õigusnormide alusel sellise kriisilahenduse meetme võtmine, mis näeb muu hulgas ette krediidasutuse vara üleandmise sildpangale, endast vara kasutamise reguleerimist harta artikli 17 lõike 1 kolmanda lause tähenduses, mis võib riivata krediidasutuse nende aktsionäride ja võlausaldajate omandiõigust, kelle majanduslikku seisundit see mõjutab, näiteks võlakirjaomanikud, kelle nõudeid ei ole üle antud sildasutusele.
- 51 Nagu nähtub selle sätte sõnastusest, võib omandi kasutamist reguleerida seadusega niivõrd, kui see on vajalik üldistes huvides. Sellega seoses tuleneb harta artikli 52 lõikest 1, et hartas sätestatud õiguste kasutamisele võib seada piiranguid, tingimusel et piirangud on ette nähtud seaduses, need arvestavad nimetatud õiguste olemust ja on proportsionaalsuse põhimõtet järgides vajalikud ning vastavad tegelikult liidus tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või vajadusele kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi (21. mai 2019. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Ungari (kasutusvaldus põllumajandusmaale), C-235/17, EU:C:2019:432, punkt 88, ja 16. detsembri 2020. aasta kohtuotsus nõukogu jt *vs.* K. Chrysostomides & Co. jt, C-597/18 P, C-598/18 P, C-603/18 P ja C-604/18 P, EU:C:2020:1028, punkt 155 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 52 Käesoleval juhul on esiteks selge, et kriisilahenduse meetmest tulenevad harta artikli 17 lõikes 1 osutatud õiguste kasutamise piirangud on ette nähtud seadusega vastavalt RGICSF-i kohaldatavatele sätetele, mida on muudetud dekreetseadusega nr 114-A/2014.
- 53 Teiseks, kuna kriisilahenduse meede, mis on võetud selliste riigisiseste õigusnormide alusel, nagu on arutusel põhikohtuasjas, ei too kaasa omandi äravõtmist, vaid kujutab endast vara kasutamise reguleerimist, nagu on esile toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 49 ja 50, siis ei saa see kahjustada omandiõiguse olemust ennast (vt selle kohta 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Adusbef jt, C-686/18, EU:C:2020:567, punkt 89).
- 54 Kolmandaks tuleb tõdeda, et selline meede vastab liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele harta artikli 52 lõike 1 tähenduses. Nimelt, nagu nähtub Euroopa Kohtu praktikast, vastab kriisilahenduse meetmete võtmine pangandussektoris liidu üldise huvi eesmärgile, milleks on tagada kogu euroala pangandussüsteemi stabiilsus (vt analoogia alusel 20. septembri 2016. aasta kohtuotsus Ledra Advertising jt *vs.* komisjon ja EKP, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, punkt 71 ning seal viidatud kohtupraktika) ja vältida süsteemset riski (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Adusbef jt, C-686/18, EU:C:2020:567, punkt 92 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 55 Neljandaks tuleb seoses küsimusega, kas kriisilahenduse meetmest tulenevad harta artikli 17 lõikes 1 nimetatud õiguste kasutamise piirangud lähevad kaugemale sellest, mis on vajalik põhikohtuasjas arutusel olevate üldise huvi eesmärkide saavutamiseks, märkida, et eriomast majanduslikku konteksti arvestades on liikmesriikidel majandusalaste otsuste tegemisel ulatuslik kaalutusruum ja nad saavad kõige paremini määratleda meetmed, millega võib saavutada taotletava eesmärgi (13. juuni 2017. aasta kohtuotsus Florescu jt, C-258/14, EU:C:2017:448, punkt 57).

- 56 Lisaks on Euroopa Kohus tõepoolest juba selgitanud, et on olemas selge üldine huvi tugeva ja järjepideva investorite kaitse tagamise vastu kogu liidus, täpsustades siiski, et seda huvi ei saa pidada kõikides olukordades kaalukamaks kui üldist huvi finantssüsteemi stabiilsuse tagamise vastu (19. juuli 2016. aasta kohtuotsus *Kotnik jt*, C-526/14, EU:C:2016:570, punkt 91). Sellise huvi kaitsmine liikmesriikide poolt eeldab aga nende kaalutlusruumi tunnustamist selles kontekstis (EIK 7. novembri 2002. aasta kohtuotsus *Olczak vs. Poola*, CE:ECHR:2002:1107DEC003041796, punkt 77; EIK 10. juuli 2012. aasta kohtuotsus *Grainger jt vs. Ühendkuningriik*, CE:ECHR:2012:0710DEC003494010, punkt 36).
- 57 Käesoleval juhul näib – selle kontrollimine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne –, et põhikohtuasjas kõne all oleva kriisilahenduse meetme suhtes kohaldatavad õigusnormid sisaldavad sätteid, mis võtavad nende õigusnormide kohaselt läbi viidavates kriisilahendusmenetlustes piisavalt arvesse asjaomase krediidasutuse aktsionäride ja võlausaldajate positsiooni ning nende huve.
- 58 Mis puudutab esiteks põhikohtuasjas arutusel oleva krediidasutuse võlausaldajaid, siis eelotsusetaotluse esitanud kohtu edastatud teabest nähtub nimelt, et võlausaldajatel, kelle nõudeid ei ole üle antud, on õigus saada summa, mis ei ole väiksem summast, mille nad oleksid pidanud saama, kui asutus oleks täielikult likvideeritud tavalise pankrotimenetluse käigus.
- 59 Teiseks, mis puudutab põhikohtuasjas arutusel oleva krediidasutuse aktsionäre, siis tuleb ühelt poolt meenutada, nagu on juba esile toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 47, et RGICSF artikli 145-C sõnastusest tuleneb, et kriisilahenduse meetet kohaldatakse krediidasutuse suhtes üksnes ilmnenud või prognoositava maksejõuetuse korral. Lisaks on RGICSF artikli 145-B lõike 1 punkti a kohaselt, pidades silmas kriisilahenduse meetmete eesmärke, püütud kriisilahenduse meetme kohaldamisel eelkõige tagada, et krediidasutuse aktsionärid kannaksid esimesena kõnealuse asutuse kahjumit. Ent nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 126 rõhutas, tuleb põhimõtteliselt asuda seisukohale, et raskustes pankade aktsionäride kahjum on sama suur, sõltumata sellest, kas selle põhjus on vormistatud pankroti väljakuulutamise otsuse või kriisilahenduse meetmega (vt analoogia alusel 19. juuli 2016. aasta kohtuotsus *Kotnik jt*, C-526/14, EU:C:2016:570, punkt 75).
- 60 Teiselt poolt tuleneb RGICSF artiklist 145-I, et see säte sisaldab aktsionäride õiguste kaitse erimehhanismi, kuna selle artikli lõige 4 nägi ette, et pärast käsutusse antud summade tagastamist kriisilahendusfondile ja tagatisfondidesse tagastatakse sildpanga müügist järelejäänud tulu kriisilahenduses olevale pangale või tema pankrotivarasse. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, näib aga, et selline säte võimaldab põhimõtteliselt tagada kriisilahenduse tegevuse majandusliku neutraalsuse ega jäta algset krediidasutust või tema pankrotivara ilma summast, mis jääb sildpanga varade müügist järele pärast eri fondidelt laenuks saadud summade tagastamist.
- 61 Neil asjaoludel ja võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 55 ja 56 viidatud kaalutlusruumi, tuleb asuda seisukohale, et harta artikli 17 lõike 1 kolmanda lausega ei ole vastuolus sellised riigisisised õigusnormid, nagu on arutusel põhikohtuasjas ja mis ei sisalda sõnaselget sätet, mis tagaks, et aktsionärid ei saa suuremat kahju kui see, mis neil oleks tekkinud siis, kui krediidasutus oleks likvideeritud kriisilahenduse meetme võtmise kuupäeval (*no-creditor-worse-off*-põhimõte).

- 62 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et harta artikli 17 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, mis on kohaldatavad sellise kriisilahenduse meetme kontekstis, mis võimaldab põhimõtteliselt tagada kriisilahenduse meetme majandusliku neutraalsuse ning mille eesmärk on luua sildasutus ja vara eraldamise vahend ning mis ei näe sõnaselgelt ette:
- enne kriisilahenduse meetme võtmist kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglast, usaldusväärset ja realistlikku hindamist;
 - eelmises taandes nimetatud hindamise alusel võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele;
 - et kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäridel on õigus saada vähemalt summa, mille nad oleksid eeldatavalt saanud juhul, kui asutus oleks täielikult likvideeritud tavapärase maksejõuetusmenetluste raames, ning nägi selle kaitsemehhanismi ette ainult neile võlausaldajatele, kelle nõudeid ei olnud üle antud, ja
 - sõltumatult punktis a nimetatud hindamisest muud hindamist, et teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidasutuse suhtes oleks algatatud tavapärase maksejõuetusmenetlus.

Teine küsimus

- 63 Teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitust, kas direktiivi 2014/59 teatavate sätete osaline ülevõtmine krediidasutuste kriisilahendust käsitlevatesse liikmesriigi õigusnormidesse enne direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumist võib oluliselt kahjustada direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist 18. detsembri 1997. aasta kohtuotsuse Inter-Environnement Wallonie (C-129/96, EU:C:1997:628) tähenduses.
- 64 Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 20–22, möödus 2. juulil 2014 jõustunud direktiivi 2014/59 ülevõtmise tähtaeg 31. detsembril 2014, mistõttu ei saa Portugali Vabariigile ette heita, et ta ei olnud võtnud direktiivi rakendusmeetmeid oma õiguskorda üle kriisilahenduse meetme võtmise kuupäevaks, s.o 3. augustiks 2014.
- 65 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peavad liikmesriigid, kellele direktiiv on adresseeritud, direktiivi ülevõtmise tähtaja jooksul hoiduma kehtestamast õigusnorme, mis võivad direktiivis sätestatud eesmärgi saavutamist oluliselt kahjustada (18. detsembri 1997. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, EU:C:1997:628, punkt 45; 26. mai 2011. aasta kohtuotsus Stichting Natuur en Milieu jt, C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, punkt 78, ja 25. jaanuari 2022. aasta kohtuotsus VYSOČINA WIND, C-181/20, EU:C:2022:51, punkt 75).
- 66 Sellist hoidumiskohustust, mis on kõigile riigisisestele ametiasutustele kohustuslik, tuleb ühelt poolt mõista nii, et see osutab mis tahes üld- või erimeetme võtmisele, mis võib niisugust kahjustavat mõju evida (11. septembri 2012. aasta kohtuotsus Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias jt, C-43/10, EU:C:2012:560, punkt 57 ning seal viidatud kohtupraktika). Teiselt poolt peavad liikmesriikide kohtud alates kuupäevast, mil direktiiv on jõustunud, niipalju kui võimalik hoiduma tõlgendamast riigisisest õigust viisil, mis võib pärast ülevõtmise tähtaja

möödumist oluliselt kahjustada direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist (4. juuli 2006. aasta kohtuotsus *Adeneler jt*, C-212/04, EU:C:2006:443, punkt 123, ning 23. aprilli 2009. aasta kohtuotsus *VTB-VAB ja Galatea*, C-261/07 ja C-299/07, EU:C:2009:244, punkt 39).

- 67 Käesoleval juhul soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitust, kas 1. augusti 2014. aasta dekreetseadus nr 114-A/2014, mille puhul on selge, et sellega on direktiivi 2014/59 teatud sätted nõuetekohaselt, kuid ainult osaliselt üle võetud, muutes RGICSF artikleid 145-B, 145-F, 145-H ja 145-I, võib oluliselt kahjustada direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist.
- 68 Sellega seoses tuleb silmas pidada, et selle hindamine, kas riigisisised sätted, mille õiguspärasus on vaidlustatud, kahjustavad oluliselt direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist, on liikmesriigi kohtu ülesanne (vt selle kohta 18. detsembri 1997. aasta kohtuotsus *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, punktid 45 ja 46, ning 5. aprilli 2011. aasta kohtuotsus *Société fiduciaire nationale d'expertise comptable*, C-119/09, EU:C:2011:208, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika), kuna selline kontroll peab tingimata põhinema igakülgasel hinnangul, võttes arvesse kõiki asjaomase liikmesriigi territooriumil võetud strateegiaid ja meetmeid (26. mai 2011. aasta kohtuotsus *Stichting Natuur en Milieu jt*, C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, punkt 81).
- 69 Euroopa Kohus on siiski pädev tegema otsust küsimuses, kas direktiivi teatavate sätete osaline ülevõtmine liikmesriigi poolt enne direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumist võib põhimõtteliselt oluliselt kahjustada direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist.
- 70 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et Euroopa Kohus on juba selgitanud, et liikmesriikidel on õigus võtta vastu ajutisi sätteid või rakendada direktiivi etapiviisiliselt. Sellistel juhtudel ei kahjusta riigisisese õiguse üleminekusätete direktiivile mittevastavus või direktiivi teatavate sätete üle võtmata jätmine tingimata direktiivis ette nähtud eesmärkide saavutamist (18. detsembri 1997. aasta kohtuotsus *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, EU:C:1997:628, punkt 49). Sellisel juhul tuleb nimelt asuda seisukohale, et eesmärk on alati saavutatav direktiivi lõpliku ja täieliku ülevõtmisega ettenähtud tähtaja jooksul.
- 71 Teiseks, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 66, tuleb hoidumiskohustust, millele Euroopa Kohus viitas eelkõige 18. detsembri 1997. aasta kohtuotsuse *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, EU:C:1997:628) punktis 45, mõista nii, et see puudutab mis tahes üld- ja erimeetme võtmist, mis võib oluliselt kahjustada kõnealuses direktiivis ette nähtud eesmärgi saavutamist.
- 72 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 79 ja 80 sisuliselt rõhutas, ei saa juhul, kui liikmesriik võtab vastu meetme, mille eesmärk on kas või osaliselt võtta üle liidu direktiiv, ja kui ülevõtmine on nõuetekohane, sellise osalise ülevõtmismeetme võtmist pidada selliseks, mis võib kaasa tuua sellise kahjuliku tagajärje, kuna see ühtlustab tingimata riigisiseseid õigusakte direktiiviga, mida nende õigusnormidega üle võetakse, ja aitab seega kaasa direktiivi eesmärkide saavutamisele.
- 73 Siit järeldub, et direktiivi teatavate sätete üksnes osaline ülevõtmine liikmesriigi poolt enne direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumist ei saa põhimõtteliselt oluliselt kahjustada direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist.

- 74 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2014/59 teatavate sätete vaid osaline ülevõtmine krediidasutuste kriisilahendust käsitlevatesse liikmesriigi õigusnormidesse enne direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumist ei saa põhimõtteliselt oluliselt kahjustada direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist 18. detsembri 1997. aasta kohtuotsuse Inter-Environnement Wallonie (C-129/96, EU:C:1997:628) tähenduses.

Kohtukulud

- 75 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

- 1. Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 17 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisese õigusnormid, mis on kohaldatavad sellise kriisilahenduse meetme kontekstis, mis võimaldab põhimõtteliselt tagada kriisilahenduse meetme majandusliku neutraalsuse ning mille eesmärk on luua sildasutus ja vara eraldamise vahend ning mis ei näe sõnaselgelt ette:**
 - enne kriisilahenduse meetme võtmist kriisilahendusmenetluses oleva asutuse vara ja kohustuste õiglast, usaldusväärset ja realistlikku hindamist;
 - eelmises taandes nimetatud hindamise alusel võimaliku hüvitise maksmist kriisilahendusmenetluses olevale asutusele või vajaduse korral aktsiate või muude omandiõiguse instrumentide omanikele;
 - et kriisilahendusmenetluses oleva asutuse aktsionäridel on õigus saada vähemalt summa, mille nad oleksid eeldatavalt saanud juhul, kui asutus oleks täielikult likvideeritud tavapäraste maksejõuetusmenetluste raames, ning nägi selle kaitsemehhanismi ette ainult neile võlausaldajatele, kelle nõudeid ei olnud üle antud, ja
 - sõltumatult punktis a nimetatud hindamisest muud hindamist, et teha kindlaks, kas aktsionäre ja võlausaldajaid oleks koheldud soodsamalt juhul, kui kriisilahendusmenetluses oleva krediidasutuse suhtes oleks algatatud tavapärane maksejõuetusmenetlus.
- 2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiivi 2014/59/EL, millega luuakse krediidasutuste ja investeerimisühingute finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse õigusraamistik ning muudetakse nõukogu direktiivi 82/891/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 2001/24/EÜ, 2002/47/EÜ, 2004/25/EÜ, 2005/56/EÜ, 2007/36/EÜ, 2011/35/EL, 2012/30/EL ja 2013/36/EL ning määruseid (EL) nr 1093/2010 ja (EL) nr 648/2012, teatavate sätete vaid osaline ülevõtmine krediidasutuste kriisilahendust käsitlevatesse liikmesriigi õigusnormidesse enne direktiivi ülevõtmise tähtaja möödumist ei saa põhimõtteliselt oluliselt kahjustada direktiiviga taotletava eesmärgi saavutamist 18. detsembri 1997. aasta kohtuotsuse Inter-Environnement Wallonie (C-129/96, EU:C:1997:628) tähenduses.**

Allkirjad